

Folkminnen upptecknade efter Ola Berglund, S. Sandby

Odins jakt.

Skjoldsmedel mot päckorästen.

Diverse spöckerier.

Mölkvårningen som gick igen

Lasse i Nöbbelöv

Varulven

Meran

Sägner om Karlösa Klocka

Namn på vängar och hus vid Gärdstunga Uggård.

Odins jakt

Odins jakt

Odins jakt är ett slags
andeväsen i luften.

Jag och Mik Persson var en gång ute
och gick, då Mik Persson slammade och satte
händerna för öronen och såg ner på marken.
Jag förstod först inte vad som gick åt honom,
men sen begrep jag att han hörde Odins jakt.
Man hörde i luften ett ljud o-o-o-o-o-o-o-o
och så hörde man skatt. Den som träffades
av ett sådant skatt blev fördärrad, träf-
fades det t.ex. benet blev man halt o.s.v.

Skjottsmedel mot bäckoljosten.

Skjottsmedel mot bäckahästen.

Förri brukade man smör.

ja tjära på "Kregan" för att inte bäcka-
hästen skulle gå på dem.

Diverse spöckerier

Jag hade vatt på ko-
medi och satt på en bukbalare. Han
hade gjort många tokus tokus, bl. a. ha-
de han ätit "blår" och sin dratt
spunnet genom en munnen.

När jag sen var på väg hem, så såg
jag först en hund, som sprang med en
farlig fart. Och när jag kom till bron
vid Östergård (Säddelänga), såg jag en karl,
som stod på bron. Han stod och tycktes
passa på mig och ville inte flytta sig.
Jag tog upp en kompasssten och skulle
slänga på honom, om han inte flytta
sig. Men då försvann han, när

Diverse spöckerier

Jag var tre steg framför honom. Han för-
svann med ett tag, som om han sjunkit ner
i marken. Jag "sor" (soor) för mig själv,
då det hördes ett susande och det kom en
"blårdott" farande över vägen. Jag sparkade
till den och genast fick jag ett slag som
om jag fått en kraftig örfil. När jag kom
hem, var ansiktet svullet och blåsvart,
och det tog en hel vecka innan det gick
över. Sannolika påstod, att om jag
inte talat om det, när jag kom hem,
utan genast gått och lagt mig, hade
det inte gjort något.

Möllekärningen som gick igen

På Mällebacken vid
Rödabäck (Gärdslänga s:n) låg förr en mölla,
som nu är flyttad ut mot Lindt förbi
"Foggekrued". Min mor talade om att
hon såg "Möllekärningen" som gick igen.
Hon ledde två barn. Det var hennes
barn, som hon pruttit i tjät.

För kom en gång körande
den vägen. Han träffade "Möllarekärningen",
strax efter det han vikit av från Skeglings-
vägen. Han följde honom ända tills de
kom till möllarekruet, som då stod öde.
Där gick hon in och lite efter såg han,
att det fändes Gjes i kruset.

Möllekärningen som gick igen

Vi bodde en tid vid Råde-
bäck. Mitt mot det ställe, där möllan hade
legat. Här spökade det alltid. Om nätter.
na kunde vi så grant höra, hur det
knirkte i virket och susade i seglen
liksom i en mölla, fast möllan var
rivet sin många år tillbaka.

Lasse i Nöbbelöv.

Lasse i Nöbbelöv

Lasse i Nöbbelöv

(V. Sallerups s:n, Harjagers h:d) ansågs vara klok. Det var orrvinge, som sökte honom.

En gång gick Lasse i V. Sallerups kyrka och hörde på mässan. Rätt som det var just han till och "jök" till sig sin mössa och sprang hem. Hans kärning hade fått tag i hans portkonstbok och läst i den och hade sin stugan full med pyristingar. Lasse kom hem "rädd pass" för att "fri 'na".

Lasse brukade säga, att ingen kunde ta ^{en} bit från hans hus. Detta

När hans kvinna läste i
hans svartkonstbok

När Lasse blev lärad

hade en skänkel husrar kört och han
färdte, att han skulle driva med Lasse.
Han kom en natt och tog Lasses ög och
band säckar om hovarna, så att det inte
skulle höras, när han ledde ut dem.

Sen gick han bort till fönstret och skrek:
"Nu åker dina hästar," och red så iväg.
Lasse så sen, att hade han bara fått
reda på, hade det stod till, medan huseren
var på hans plan, så skulle han
ory hindrat detta.

Anders Persson i V. Sallerups
hade två löser. En gång när Lasse
var där, passade löserna på att gömma
hans fårskinsvantar, som han lagt på
dalatlockan. De tog och lade dem in i
klockan. När Lasse skulle gå, saknade

Timmen på vanten som g;

kunde brinna

han sina vantar. När han till slut
hittade dem, tog han och klippte tummen
av den ene vanten och slängde tummen
i spisen. När man öste ut askan ^{morgon} nästa
hittade man tummen. Den var lika bra,
för den hade inte tummat brinna.

Anders Persson låg nästan för jämnare och
kvade med Lasse. Han hade alltid
ohur. En gång var där ett fäl som dog, en
annan gång en ko.

En vaktepåg i granngården
hade en gång knepit upp i Lasses
pärontiad för att stjåla päron. När
han skulle gå ner, kunde han inte
komma ner, utan fick sitta i trädet
ett par timmar, tills Lasse kom
ut och så till pågen: "Gå nu

Pärontjuven som ej kunde
gå ner från trädet.

hem, så får du mjölk och bröd, de
 har haft ~~mjölk~~^{gröt} och mjölk, men de har
 de ätit upp. Mycket riktigt hade
 man haft gröt och mjölk "ti smado"
 men det hade man så ätit upp, så
 jagen fick bara mjölk och bröd.

Vi var en fyra, fem drängar,
 som varit på gille ansvandagjub. Vid
 fem-tiden på morgonen gick vi hem.
 Vid Linderots, han som de kallade för
 bäcksträddaren, var där en soäng på
 vägen. Jag tänkte då, jag skulle gå
 gent och gick mot övre åkern. Det
 var Lasses jord. Innan jag visste
 ordet av, plög jag den små "värmmellan"
 (kullerbyttan) efter den andra och det
 var knappt, jag hade kommit

När jag gick över Lasses
 mark

Komma över ökern, och ändå var det
bara en liten bit, jag skulle gå där.
Fast jag var nog litet "suppen" också
den gången.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARV

1939.

Varulven

Varulven

Utseende

Varulven sprang på treben och hade en benst som "rompa". Jag såg den en gång, när jag var en liten pojke på 8 år. Han satt på en plöjnad, och liknade en grå hund, men hade det ena benet i "våred" som "rompa" och kunde springa farligt fort.

Man brukade förtä en fölahamn (fålets födelskinn) och sätta upp på fyra prälar och kvinnor, som var i grossess. Klev under den för att slipa förtäsnings-plågorna. Barnet som modern födde, blev då en varulv, om det var en pojke, och en uara, om det var en flicka. Jag minns, att när

Krypa genom fölahamn

Jag bjönte dräng, hade pigorna ställt upp en
sådan fjätthamn på ångan vid Skeplinge.
och häll på att kliva igenom den. När dräng-
arna fick se det, tog de fjätthamn, som inte
hade hunnit kliva igenom och piskade dem,
för att inte de också skulle krypa igenom
fjätthammen.

En sådan människa, som var tvung-
en att gå som varulv, kunde rätt som det
var, om han satt vid bordet eller var ute
på marken, börja darras och hyla precis
som en hund, och rätt som det var låg
kläderna tomma på golvet. Han
förvandlades till en varulv med ett tag,
precis som om han fått "slaged".

En som de kallade för "Råven"
och som bodde i Råbäck (Särdstunga s:n)
och hade ett ställe under Vidarp, när han

Förvandlingen

höll på att höra, så han såg sin kvinna,
som stod och stack upp: "Om där kom-
mer man, så bär du slå, stick utte!"

Lite efter det mannen gått sin väg kom där
en stor hund; det var en "varul", och han
började anfälla henne. Hon var nämligen

i grossess och varulven angriper kvinnor,
som är i grossess. — Därför bördes kvinnor,
som var på det viset, knappt gå ut för.

Men ^{hon} lydde mannens råd och stack inte
med "höjivan" (höjivan), utan bara slo på
hunden.

När mannen sen kom tillbaka
så han sin kvinna: "Du är ju en varul".

Di blev han fri och slapp att vara varul
länge.

En kvinna såg en morgon, att hennes
man kom med trödar från hennes kjörtel
mellan fänderna. Hon blev rädd och

När varulven angriper

Hur man befriar en varul

Sprek: "Koss, du e ju en varulv!" "Fack ska' du ha", sa' han da' och pa' blev han fri.

Det barn som redan före födelsen var bestämt att bli morsa eller varulv, därigenom att modern, medan hon var i grossess knuspit under en fölakam, kunde man be-
fri från denna olycka därigenom att modern strax efter födelsen kysste det.

Man kunde inte skjuta en varulv med en vanlig kula. När man skicka bunden efter varulven, kunde han ej springa fast honom, eller om han kunde detta, så kunde han inte bita varulven. (?)

Skjuta en varulv

Varulven kunde ej gå över "skammene", utan måste krypa genom rämsstämnen för att komma in i ett hus. När därför en varulv en gång kom in till en pige, tog hon och täppte till rämsstämnen, så att

Hur varulven kom in.

han inte kunde komma ut och slog sin
ihjäl honom. Det var på natten och på
morgonen såg hon, att en av drängarna låg
och var död. Drängen hade gått som van-
ligt och hon hade slagit ihjäl honom.

När man slog ihjäl en varan

Maran

Om en kvinna som var
i grossens kröp under en jölaham, blev barnet
som föddes, om det var en flicka, en mara

Om en kvinna mötte en man,
som var varulv och hon då sa till: "Du ej ju
en varulv", och han då svarade: "Fäk skä'
du ha, nu kan du vara mara", så blev
misspörligen mannen befriad från att längre
vara varulv, men kvinnan kom i stället
att bli mara.

Det var på den tiden, då pigor
och drängar låg i samma rum och pigorna
låg "svärfuttas" med drängarna, så hände
det en natt, att en av drängarna fick svärf

Maran

Hur en kvinna blev mara

Hur en mara omvandlades till

människa

att andas, började att svettas och "rya" sig i sömnen. Då sleg in av drängarna upp och stappade bomull i mycklahälet. På morgonen, när man vaknade, satt där ett nå-
ket fintimmer på kistan. Hon hade gått in genom mycklahålet, men hade sedan ej kunnat komma ut igen.

Maran lade sig på bröstet och tryckte sig fast där, så att man hade svårt för att andas och bara svettades. Endast om man låg på ryggen kunde maran angräpa en. Låg man däremot på sidan, kunde hon inte göra något.

Maran angreps ofta här. Det såg jag själv, när jag bjöts på Bayershill (Särdstänge). Vårenda morgon en tid såg jag, att maran under natten flätat manen, så att jag ej kunde få upp den. Så kunde hon hålla

Opps, huset skadades
Bar. Ola Larsson
född 1874
Särdstänge

18

Marans hemöfvelse

Skane
Maran
S. Sandberg
1909

på en hel månad i stäten.

Låg in arman person genom hur man ser maran.
mycklahålet, såg han liksom en fjäder, som
låg över munnen på den, som bemärktes av
maran. Andra har talat om, att om de fått
genom mycklahålet hade fett personen, som
gick som mara.

Ernst Andersson
1929

Sägner om Harlösa klocka

Sägner om Harlösa klocka

När klockan i Harlösa var gjuten och pingades in, hördes ljudet av den ända sin köpskannen, där mästaren, som gjutit klockan, bodde. När han hörde klockan, reste han sin skäms. Då han träffade gesällen, slog han ibjäl denne, därför att han tagit för mycket silver, när han gjutit klockan. Sen borade man hål i klockan och gjöt in bly i hålen, för att den inte skulle töjas på långt. På det ställe, där gesällen dräptes, restes en sten, som ännu står kvar, fast den flyttades, när banan (Kärlinge-Sjöbo järnväg) byggdes. Den stod, där

banan nu gav, stor öster om "Erenama-
buret" (Gårdstunga s.:a. huset upprästat av Ingemar
Sagers 1929). Man brukar säga, att den stl-
nen vänder sig var gång, den luktar ny-
bakat bröd.

* På Västergårds ägor, Ösårdstunga, Holmsby s.:a.

Namn på vägar och hus vid Gårdsånga Mygård.

Namn på vägar och hus
vid Gårdsånga Mygård

Vångarna på Gårdsånga Mygård hade förr dessa namn. Vången från Rödabäck till korsvägen vid gård. Stånga kallades Lantmätarebacken (efter Lantmätarehuset, som låg vid Vidarups vägen); vången från korsvägen upp mot gården kallades Stejlbacken eller Stejlakälvan, som ligger nästan om vägen mellan Gårdsånga Mygård och korsvägen; vången mot prästgården Prästabacken och vången längre mot öster Fremmanbacken (efter Fremmanhuset, som ligger här)

Där handskaffären (uppvärd 1929 av

underställd.) nu ligger, låg för en hel rad
hus. Här låg "Hörakusen", där det hade bodat
en "höre" och "Bommaruset" m. fl. I
"Bommaruset" bodde "Pantofflebommen".
Här brukade mormonerna predika.

Mellan handelsbutiken och Gärd.
Stånge Nygård låg för en del hus. Här var
"Honans" och Kage Hartigs hus, "Bierhälet",
"Fittaboarna" och "Inushuset". I det sistnämnda
bodde "Inuspatrioken", en statue vid gården.
och "Kage-Filda", som gick omkring och
sålde kakor. Även här predikade mormo-
ner och alla de som bodde där som "Kage
Fildan" blevo mormoner och reste sin uttal.
I en av dessa ^{hus} bodde också "Pätt-ya", en
gammalt original, som vi brukade driva
med, när vi voro små.